

Mineva sto let od podelitve prvega doktorata znanosti na slovenskih univerzah

Doktorji znanosti

Letos zaznamujemo stoto obletnico podelitve prvega doktorata znanosti na slovenskih univerzah. Od leta 1991 je slovensko visoko šolstvo promoviralo skupno 11.576 doktorjev znanosti. V študijskem letu 2019/20 je v doktorske študijske programe v Sloveniji vpisanih 3.306 študentov.

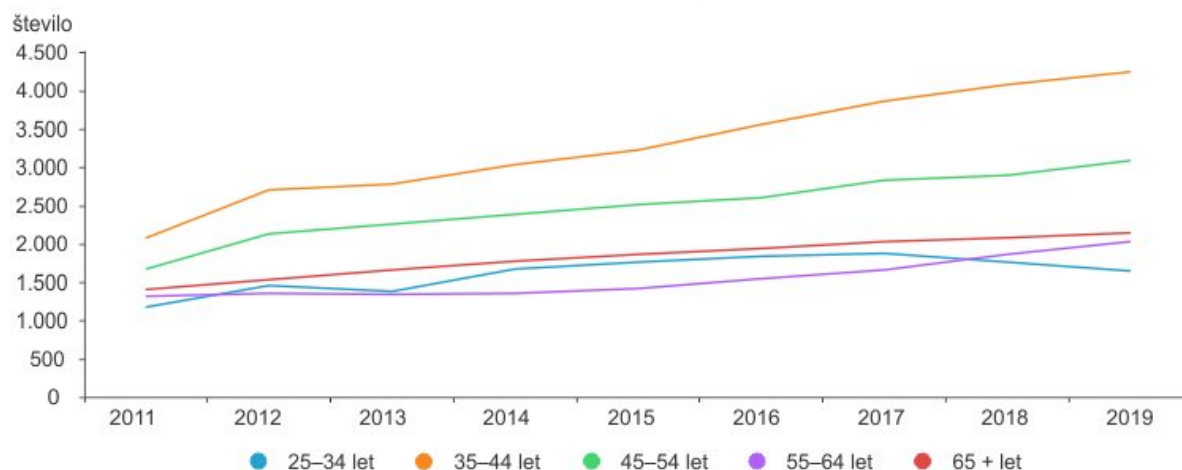
Sto let od začetka podeljevanja doktoratov na Slovenskem

15. julija 1920 je bil na slovenskih univerzah podeljen prvi doktorat znanosti. Prejela ga je [Ana Mayer](#) za disertacijo s področja kemije. S tem so se visokošolske ustanove v Sloveniji pojavile tudi na zemljevidu institucij, ki podeljujejo najvišji izid javnoveljavnega izobraževanja, doktorat znanosti, ki pomeni vrh izobraževalne piramide. Za univerze so doktorji znanosti temeljni visokokakovosten kader, ki je dejaven tako na pedagoškem kot raziskovalnem področju, za državo pa pomemben dejavnik družbenega, znanstvenega in tehnološkega napredka. V letih od osamosvojitve Slovenije dalje je na visokošolskih ustanovah v Sloveniji najvišjo stopnjo izobrazbe (doktorat znanosti) pridobilo skupno 11.576 oseb.

Med prebivalci Slovenije 13.182 doktorjev znanosti

V Sloveniji je na začetku leta 2019 živel 13.182 prebivalcev z doktoratom znanosti, kar je 0,6 % celotnega prebivalstva. V 207 občinah je prebival vsaj en doktor znanosti, v 18 občinah pa več kot 100. Največ doktorjev znanosti na ravni občin je prebivalo v občini Ljubljana, 5.532 ali 42,0 % vseh doktorjev znanosti v Sloveniji. Več kot 1.000 doktorjev znanosti je prebivalo le še v občini Maribor (1.038). Število doktorjev znanosti na 100 prebivalcev, starih 15 let ali več, je bilo sicer najvišje v občini Ljubljana (2,2), sledile so občine Log - Dragomer (2,0), Trzin (1,9), Škofljica (1,3) in Brezovica (1,2). Število prebivalcev Slovenije z doktoratom znanosti se sicer povečuje – v zadnjih petih letih se je to povečalo v povprečju za 585 na leto –, vendar to ne velja za vse starostne skupine. Število doktorjev znanosti med prebivalci v starostni skupini 25–34 let je v zadnjih dveh letih upadlo.

Prebivalci z doktoratom znanosti po starostnih skupinah, Slovenija, 2011–2019

Vir: SURS

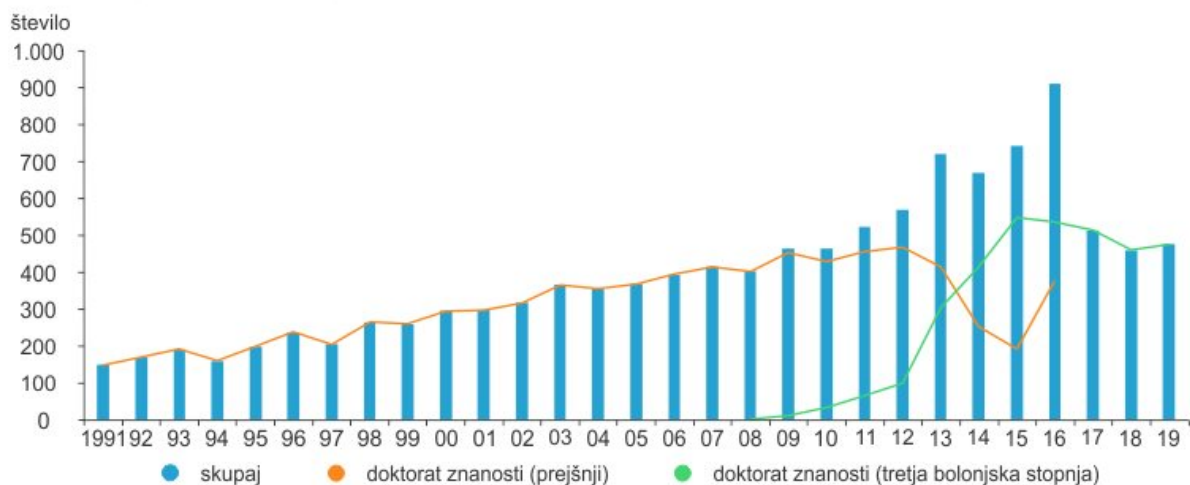
© SURS

V 2019 477 novih doktorjev znanosti

V letu 2019 je slovensko visoko šolstvo promoviralo 477 novih doktorjev znanosti, kar je trikrat več kot v letu 1991, v letu ko je Slovenija razglasila svojo samostojnost. Od takrat pa do leta 2019 je bilo v Sloveniji na novo podeljenih v povprečju 399 doktoratov znanosti letno. V letu 1991 je doktoriralo 149 študentov, v 2004, ko je Slovenija postala članica Evropske unije, 355, v 2007, ko je Slovenija uvedla evro, pa 415. V letu 2016, ko je Slovenija zaznamovala 25 let samostojnosti, je slovensko visoko šolstvo z 912 novimi doktorji znanosti postavilo mejnik, ki ga bo težko še kdaj preseglo. Pri tem je treba upoštevati, da je bilo to leto

nekoliko drugačno od drugih. To je bilo namreč zadnje leto, v katerem je bilo še mogoče zaključiti študij po prejšnjih študijskih programih, tj. tistih, ki so veljali pred uvedbo bolonjskega sistema. To možnost je izkoristilo 375 doktorskih študentov, ki so se izobraževali po prejšnjih, tj. predbolonjskih doktorskih študijskih programih. Doktorsko izobraževanje po novem, bolonjskem sistemu je od njegove uvedbe v Sloveniji do zdaj (2019) uspešno zaključilo skupno 3.476 študentov. Do leta 2016 je število novih doktorjev znanosti v Sloveniji postopoma raslo, z letom 2017 pa je začelo upadati.

Novi doktorji znanosti, Slovenija, 1991–2019

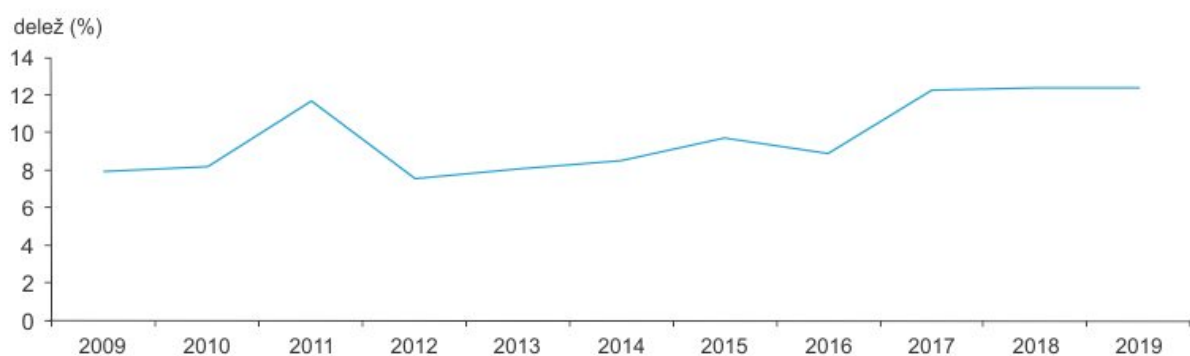
Vir: SURS

© SURS

Delež tujih doktorjev znanosti narašča

Čeprav število novih doktorjev znanosti od leta 2017 naprej upada, pa se delež tujih študentov med njimi od leta 2012 povečuje in se je v zadnjih treh letih ustalil pri 12 %. V zadnjih desetih letih (2010–2019) je doktorsko izobraževanje v Sloveniji zaključilo 589 tujih doktorskih študentov, kar je skoraj desetina (9,7 %) vseh novih doktorjev znanosti v zadnjih desetih letih (6.053). V teh letih je bilo največ tujih doktorjev znanosti promoviranih v letu 2016, in sicer 81. V letu 2019 je v Sloveniji doktoriralo 59 tujih študentov, kar je bilo osmina (12,4 %) vseh novih doktorjev znanosti v tem letu.

Delež novih doktorjev znanosti s tujim državljanstvom, Slovenija, 2009–2019

Vir: SURS

© SURS

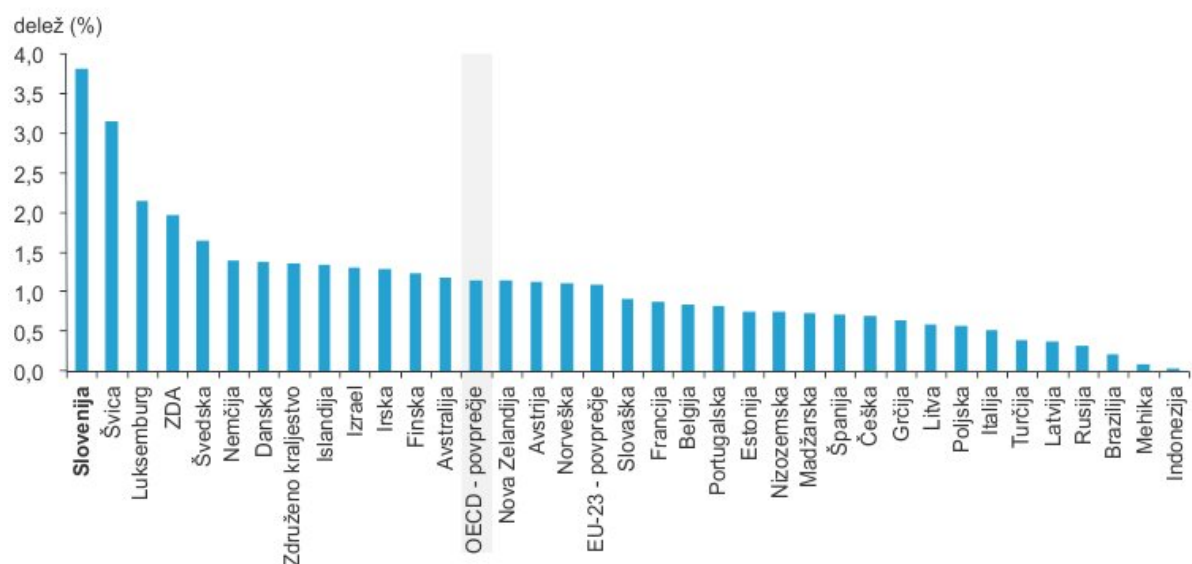
Doktorji znanosti kot kazalnik uspešnosti

Število novih doktorjev znanosti in doktorskih študentov, delež prebivalstva z doktoratom znanosti, delež tujih doktorjev znanosti in doktorskih študentov, število doktorjev znanosti med raziskovalci v poslovnem sektorju je le nekaj kazalnikov, ki so povezani z doktorji znanosti in vplivajo na uspešnost Slovenije na številnih lestvicah in pri različnih vrednotenjih (npr. Evropska inovacijska lestvica, mednarodni zbornik Pogled na izobraževanje, poročila Evropskega observatorija raziskav in inovacij, pregled izvajanja Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije ipd.). Pomembno je poudariti, da se pri pripravi teh uporabljajo različni referenčni viri podatkov in metodologije, zato se vrednosti podobnih ali enakih kazalnikov pogosto razlikujejo. Razlike se lahko pojavljajo tudi kot posledica zbiranja in prikazovanja podatkov po različnih klasifikacijah izobraževanja in njihovih hierarhičnih klasifikacijskih nivojih.

Za pravilno tolmačenje podatkov s področja izobraževanja, še posebej pri mednarodnih primerjavah, je

bistveno poznavanje nacionalnega in mednarodnega klasifikacijskega sistema izobraževanja ter njune primerljivosti (več o tem najdete spodaj v Metodološkem opozorilu). Naj za primer navedemo delež oseb z doktorsko ali primerljivo izobrazbo (raven 8 po ISCED), po katerem se Slovenija uvršča v sam vrh med državami OECD. Med odraslimi, starimi 25–64 let, je bilo v Sloveniji v letu 2018 takih 3,8 %, medtem ko je imelo v državah OECD in EU-23 tovrstno izobrazbo v povprečju 1,1 % 25–64-letnikov. Pri tem je za razumevanje slovenskih podatkov ključno, da se v raven 8 po ISCED razvrščajo tudi vse osebe, ki so dosegle magisterij znanosti po prejšnjih (predbolonjskih) študijskih programih. Te osebe so v letu 2018 predstavljale v Sloveniji v okviru ravni 8 po ISCED približno 63 % vseh oseb. Če prej omenjeni delež (3,8 %) zmanjšamo za teh 63 %, ugotovimo, da ima v Sloveniji doktorat znanosti približno 1,4 % odraslih, starih 25–64 let, kar je primerljivo s povprečjem v državah OECD in EU-23.

Delež odraslih, starih 25–64 let, z doktorsko ali primerljivo izobrazbo, države OECD, 2018

Vir: OECD

© SURS

Metodološko opozorilo

Za statistično-analične namene se izidi izobraževanja v Sloveniji razvrščajo po Klasifikacijskem sistemu izobraževanja in usposabljanja (KLASIUS), natančneje s prvim podsistemom KLASIUS-SRV glede na segment, raven ter vrsto. KLASIUS-SRV vsebuje osem ravni, dve od teh tvorita po dve podravni. Po klasifikaciji KLASIUS-SRV se izidi terciarnega izobraževanja v Sloveniji razvrščajo na tri ravni: šesto (Visokošolska izobrazba prve stopnje in podobna izobrazba), sedmo (Visokošolska izobrazba druge stopnje in podobna izobrazba) in osmo (Visokošolska izobrazba tretje stopnje in podobna izobrazba). Doktorat znanosti, prejšnji in tretje bolonjske stopnje, se razvršča v najvišjo, osmo raven, natančneje v podraven 8/2 (Doktorat znanosti in podobna izobrazba). Za mednarodno poročanje pa izide izobraževanja razvrščamo po Mednarodni standardni klasifikaciji izobraževanja (ISCED). Po zdaj veljavni verziji ISCED 2011 se izidi terciarnega izobraževanja razvrščajo na štiri ravni: peto (Short-cycle tertiary education), šesto (Bachelor's or equivalent level), sedmo (Master's or equivalent level) in osmo (Doctoral or equivalent level). Doktorat znanosti se razvršča v najvišjo, osmo raven.

Ker klasifikaciji KLASIUS-SRV in ISCED nista neposredno primerljivi, se za mednarodno sporočanje podatkov s področja izobraževanja uporablja povezovalna tabela, katere podlaga je mednarodno validiran "ISCED mapping 2013". Po tej shemi se v najvišjo, osmo raven (Doctoral or equivalent level) klasifikacije ISCED 2011 razvrščajo trije izidi javnoveljavnega izobraževanja v Sloveniji: doktorat znanosti (prejšnji), doktorat znanosti (tretje bolonjske stopnje) in magisterij znanosti (prejšnji). Magisterij znanosti (prejšnji) je po značilnostih predbolonjskega magistrskega izobraževanja namreč bolj podoben doktoratu znanosti kot magistrski izobrazbi druge bolonjske stopnje, zato se razvršča v osmo raven izobraževanja klasifikacije ISCED.

Avtor/-ji: Maja Sever

Statistični urad Republike Slovenije
Litostrojska cesta 54, 1000 Ljubljana

Informacijsko središče:
telefon: (01) 241 64 04
faks: (01) 241 53 44
info.stat@gov.si
www.stat.si

© Statistični urad Republike Slovenije
Uporaba in objava podatkov dovoljeni le z navedbo vira.